

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถการพึ่งตนเองของชุมชนใน จังหวัดร้อยเอ็ด ครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา ดำเนินการวิจัยโดยใช้วิธีการวิจัยในเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพการพึ่งตนเองของชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถการพึ่งตนเองของชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. สร้างรูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถการพึ่งตนเองของชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด
2. แผนการจัดกิจกรรมการพัฒนาขีดความสามารถการพึ่งตนเอง

ระยะที่ 3 การทดลองใช้ ประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถการพึ่งตนเองของชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

1. หมู่บ้านทดลอง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้

การวิจัยระยะที่ 1

เพื่อศึกษาสภาพการพึ่งตนเองของชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากร การวิจัยครั้งนี้มีหน่วยในการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) เป็นหมู่บ้าน ประชากร คือ หมู่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ด มีจำนวน 2,466 หมู่บ้าน โดยแยกหมู่บ้านออกเป็น 3 อันดับ ตามข้อมูลขั้นพื้นฐานระดับหมู่บ้าน/ชุมชน มี 6 ด้าน คือ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการประกอบอาชีพและมิงานทำ ด้านสุขภาพและอนามัย ด้านความรู้และการศึกษา ด้านความเข้มแข็งของชุมชน และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีทั้งหมด 31 ตัวชี้วัด เมื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลและเปรียบเทียบกับเกณฑ์การชี้วัดแล้วจะทำให้ทราบว่าในแต่ละตัวชี้วัดอยู่ในคะแนนระดับใด ซึ่งมีทั้งหมด 3 ระดับดังนี้ ถ้าได้ 1 คะแนน หมายถึง ต่ำกว่าเกณฑ์ ถ้าได้ 2 คะแนน หมายถึง อยู่ในเกณฑ์ และถ้าได้ 3 คะแนน หมายถึง สูงกว่าเกณฑ์ และจากคะแนนที่ได้นำมาสู่การจัดอันดับการพัฒนาของหมู่บ้านว่าเป็นหมู่บ้านอันใด ทั้งนี้โดยใช้ตัวชี้วัดที่ได้ คะแนน 1 คะแนนเป็นหลักในการแบ่งหมู่บ้านว่าอยู่ระดับการพัฒนาระดับใด ดังนี้

ถ้าได้ 1 คะแนน จำนวน 11-31 ตัว จัดเป็นหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 1 (ล่าช้า)

ถ้าได้ 1 คะแนน จำนวน 6-10 ตัว จัดเป็นหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับที่ 2 (ปานกลาง)

ถ้าได้ 1 คะแนน จำนวน 0-5 ตัว จัดเป็นหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 3 (ก้าวหน้า)

(สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดร้อยเอ็ด, 2551 : 2)

จากการสำรวจข้อมูลปรากฏว่า หมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับที่ 1 ไม่มีจึงไม่ได้แสดงในตารางรายการ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนหมู่บ้านตามอันดับการพัฒนา จำแนกตามอำเภอ ปี 2551 จังหวัดร้อยเอ็ด

พื้นที่ (อำเภอ)	จำนวนหมู่บ้าน ทั้งหมด	เร่ร่อนพัฒนา อันดับ 2	เร่ร่อนพัฒนา อันดับ 3
เมืองร้อยเอ็ด	221	24	197
เกษตรวิสัย	174	45	129
ปทุมรัตน์	100	15	85
จตุรพักตรพิมาน	150	12	138
ธวัชบุรี	147	11	136
พนมไพร	160	8	152
โพนทอง	198	26	172
โพธิ์ชัย	112	16	96
หนองพอก	120	0	120
เสลภูมิ	235	60	175
สุวรรณภูมิ	199	9	190
เมืองสรวง	49	0	49
โพนทราย	57	10	47
อาจสามารถ	138	5	133
เมยวดี	43	2	41
ศรีสมเด็จ	82	3	79
จังหาร	110	0	110
กิ่งอำเภอเชียงขวัญ	66	0	66
กิ่งอำเภอหนองฮี	54	0	54
กิ่งอำเภอทุ่งเขาหลวง	51	0	51
รวมทั้งหมด	2,466	246	2220

1.2 กลุ่มตัวอย่าง จากกลุ่มตัวอย่างกระจายในพื้นที่ 20 อำเภอของจังหวัดร้อยเอ็ด มีขั้นตอนดังนี้

1.2.1 การคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมจากหมู่บ้าน จำนวน 2,466 หมู่บ้าน โดยใช้สูตรการคำนวณของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane. 973 : 727) ดังนี้

สูตร

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากร

e = ความคาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ ในที่นี้กำหนดไว้ที่ .05

แทนค่าในสูตร

$$\begin{aligned} n &= \frac{2,466}{1 + 2,466 (0.05)^2} \\ &= 344.17 \end{aligned}$$

จากการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทำโรยมาเน่ ดังกล่าว ได้หน่วยตัวอย่างประมาณ 344.17 ตัวอย่าง และเพื่อให้เป็นตัวเลขจำนวนเต็มเพื่อให้ง่ายต่อการจำแนก ผู้วิจัยได้ปัดเศษขึ้นเป็นจำนวนตัวอย่าง 345 หมู่บ้าน และเพื่อให้การกระจายข้อมูลตามอำเภอต่าง ๆ โดยใช้สูตรการคำนวณ ดังนี้

$$\text{จำนวนหน่วยตัวอย่างในแต่ละอำเภอ} = \frac{\text{จำนวนหมู่บ้านในอำเภอนั้น ๆ} \times 345}{2,466}$$

และเพื่อให้มีการกระจายข้อมูลในระดับหมู่บ้านพัฒนาอันดับที่ 2 และที่ 3

$$\text{กลุ่มตัวอย่างเร่งรัดพัฒนา} = \frac{\text{จำนวนประชากรตัวอย่างในอำเภอนั้น ๆ} \times \text{ประชากร}}{\text{จำนวนหมู่บ้านของอำเภอนั้น ๆ}}$$

1.2.2 วิธีการสุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยจะใช้วิธีการสุ่มแบบระดับชั้น (Stratified Random Sampling) ซึ่งเป็นการสุ่มตัวอย่างโดยแบ่งประชากรออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ เรียกว่า ระดับชั้นหรือชั้นภูมิ แล้วสุ่มหน่วยตัวอย่างจากทุกระดับชั้น จากนั้นจึงใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เอาหน่วยตัวอย่างจากแต่ละกลุ่มระดับชั้นตามจำนวนสัดส่วนที่กำหนดตามตัวอย่างในแต่ละอำเภอ

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยจะใช้การจับสลากแบบไม่ใส่คืนโดยรวบรวมรายชื่อของกลุ่มตัวอย่างจนครบจำนวนที่ต้องการ ตามตารางที่ 2 มาเป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 3 จำนวนตัวอย่างแยกตามรายอำเภอต่าง ๆ

ลำดับ ที่	อำเภอ	จำนวนหมู่บ้าน		เร่งรัดพัฒนาอันดับ 2		เร่งรัดพัฒนาอันดับ 3	
		ประชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง
1	เมืองร้อยเอ็ด	221	31	24	3	197	28
2	เกษตรวิสัย	174	24	45	6	129	18
3	ปทุมรัตน์	100	14	15	2	85	12
4	จตุรพักตรพิมาน	150	21	12	2	138	19
5	ธวัชบุรี	147	20	11	2	136	18
6	พนมไพร	160	22	8	1	152	21
7	โพนทอง	198	28	26	4	172	23
8	โพธิ์ชัย	112	16	16	3	96	14
9	หนองพอก	120	17	0	0	120	17
10	เสลภูมิ	235	35	60	8	175	25
11	สุวรรณภูมิ	199	28	9	1	190	27
12	เมืองสรวง	49	7	0	0	49	7
13	โพนทราย	57	8	10	1	47	7
14	อาจสามารถ	138	19	5	1	133	18
15	เมยวดี	43	6	2	0	41	6
16	ศรีสมเด็จ	82	11	3	0	79	11
17	จังหาร	110	15	0	0	110	15
18	กิ่งอำเภอเชียงขวัญ	66	9	0	0	66	9
19	กิ่งอำเภอหนองฮี	54	8	0	0	54	8
20	กิ่งอำเภอ ทุ่งเขาหลวง	51	7	0	0	51	7
รวม		2466	345	246	34	2220	310

ในทุกหมู่บ้านของตัวอย่างจะใช้ ประธานชุมชน รองประธานชุมชน กรรมการชุมชน ประธานกลุ่มออมทรัพย์และ กรรมการกลุ่มออมทรัพย์ จำนวนหมู่บ้านละ 5 คน ในการให้ข้อมูลตามแบบสอบถาม ดังนั้นจึงรวมผู้ให้ข้อมูล 345 หมู่บ้าน $\times$ 5 คน = 1,725 คน เหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลหมู่บ้าน ละ 5 คนเพราะผู้วิจัยเชื่อว่าจะได้ ข้อมูลที่เป็นจริงเพราะตัวแทนหมู่บ้านเหล่านี้ได้รับการคัดเลือกมาจากประชาชนภายในหมู่บ้าน โดยไม่มีผลตอบแทนใดๆ โดยเลือกแบบเจาะจง ประกอบไปด้วย 1. ประธานชุมชน 2. รองประธานชุมชน 3. กรรมการชุมชน 4. ประธานกลุ่มออมทรัพย์ 5. กรรมการกลุ่มออมทรัพย์

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยคือสภาพการพึ่งตนเองของชุมชน มีทั้งหมด 5 ด้าน คือ

- 2.1 สภาพด้านจิตใจ
- 2.2 สภาพด้านสังคม
- 2.3 สภาพด้านเศรษฐกิจ
- 2.4 สภาพด้านการเรียนรู้
- 2.5 สภาพด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยระยะที่ 1 เป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับใช้และพัฒนาเครื่องมือมาจากแบบสอบถามที่มีนักวิชาการได้ทำการศึกษาไว้แล้ว และนำเครื่องมือวัดนั้นมาปรับข้อความบางส่วนเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทที่ศึกษาในครั้งนี้ ภายใต้การควบคุมดูแลและให้คำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจะแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ชื่อหมู่บ้าน ที่ตั้งหมู่บ้าน จำนวนครัวเรือน อายุ จำนวนประชากรภายในหมู่บ้าน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพการพึ่งตนเองระดับหมู่บ้าน 5 ด้าน โดยปรับปรุงมาจากแบบประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง กระทรวงมหาดไทย ปี พ.ศ. 2552 จำนวน 31 ข้อ ด้านจิตใจ 5 ข้อ ด้านสังคม 6 ข้อ ด้านเศรษฐกิจ 9 ข้อ ด้านการเรียนรู้ 5 ข้อ ด้านทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม 6 ข้อ

3.2 การหาคุณภาพเครื่องมือวัดที่ใช้ในการวิจัย

การหาคุณภาพเครื่องมือวัดในการวิจัยระยะที่ 1 นี้ ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม

ที่ปรับปรุงมาจากแบบประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง กระทรวงมหาดไทย ปี พ.ศ. 2552 เสนอกรรมการที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความครอบคลุมตาม โครงสร้างของเนื้อหา ความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence : IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านคือ

1) ผศ.ดร. ชูศักดิ์ สุทธิสา วุฒิการศึกษา Ph.D. in Social Policy คณะบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตรวจสอบ ด้านโครงสร้างและเนื้อหา

2) ดร.สมบัติ ฤทธิ์เดช วุฒิการศึกษา DODT (Organization Development and Transformation) รองคณบดีคณะครุศาสตร์ ฝ้ายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ตรวจสอบด้านเนื้อหา

3) ดร. ไพศาล วรคำ วุฒิการศึกษาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์บัณฑิตสาขาวิจัยและการประเมินผลการศึกษา ตำแหน่งรองคณบดีฝ้ายวิชาการคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ตรวจสอบด้านการวัดผล

4) ดร.โสภี อุันทยา วุฒิการศึกษา ปรัชญาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาไทยศึกษา ตำแหน่งรองคณบดีฝ่ายบริหาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตรวจสอบด้านภาษา

5) ครูบาสุทธินันท์ ปรัชญพฤทธิ์ ปราชญ์ชาวบ้าน อำเภอเสถียร จังหวัดบุรีรัมย์ ตรวจสอบด้านเนื้อหา

ผลการวิเคราะห์พบว่ามิต้องมีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์อยู่ระหว่าง 0.5-1.00 ได้แบบสอบถามที่เที่ยงตรงในการวัดที่เข้าเกณฑ์ทั้งหมด 31 ข้อ จากนั้นนำแบบสอบถามไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

1. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบเชิงโครงสร้างและเชิงเนื้อหาแล้วไปทดลองใช้ ทดลองกับหมู่บ้านจำนวน 1 หมู่บ้าน คือ บ้านหนองแคน ตำบลโนนสว่าง ซึ่งไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย นำมาปรับปรุงการใช้ถ้อยคำภาษา

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปพบอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเดิม เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ จนได้รับความเห็นชอบ จึงนำไปจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 นำหนังสือขอพบท่านผู้ว่าราชการจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อขออนุญาตลงพื้นที่ในการวิจัยในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

4.2 นำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย เสนอไปยังผู้นำหมู่บ้าน หรือประธานชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้นำหมู่บ้าน

4.3 ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง พร้อมกับผู้ช่วยนักวิจัยจำนวน 10 คน

4.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการเชิญประธานชุมชน รองประธานชุมชน กรรมการชุมชน ประธานกลุ่มออมทรัพย์ และกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ มารวมกันที่บ้านประธานชุมชนและแจกแบบสอบถาม หลังจากนั้นผู้ตอบแบบสอบถาม ก็จะทำการตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง แต่ถ้าคำถามใดมีปัญหาจะมีการซักถามและทำการอธิบายเพิ่มเติมเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data)

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยในระยะที่ 1 ด้วยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Method) เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไปโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และความถี่ ดังนี้

$$\text{ค่าเฉลี่ยการพึงตนเอง} = \frac{\text{ความถี่ในข้อคำถามแต่ละข้อ}}{\text{จำนวนหมู่บ้าน}}$$

$$\text{ร้อยละการพึงตนเอง} = \frac{\text{ความถี่ในข้อคำถามแต่ละข้อ} \times 100}{\text{จำนวนหมู่บ้าน} / \text{ครัวเรือน} / \text{จำนวนประชาชน}}$$

การวิจัยระยะที่ 2

สร้างรูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถการพึ่งตนเองของชุมชน

1. การสร้างรูปแบบขีดความสามารถการพึ่งตนเองในของชุมชน กำหนดความคิดรวบยอด การพัฒนาขีดความสามารถการพึ่งตนเอง โดยแนวคิดของผู้รู้ ภูมิปัญญาชาวบ้าน ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและหลักการการเรียนรู้ ด้วยการปฏิบัติของ ฉลาด จันทรสสมบัติ (2551:185-207) การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้องค์กรชุมชน ของฉลาด จันทรสสมบัติ

(2550 : 246-271) การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมของ พันธุ์ทิพย์ งามสุด (2540 : 60-63) หลักการพื้นฐานของการทำงานแบบมีส่วนร่วม กระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นของ ฉลาด จันทรมบัติ (2530 : 109-210) ได้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 6 ขั้นตอน และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 18 กิจกรรมย่อย ดังนี้

2. รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถการพึ่งตนเองของชุมชน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แผนภาพที่ 7 รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถการพึ่งตนเองของชุมชน

ขั้นตอนที่หนึ่ง การเตรียมชุมชน เตรียมความพร้อมให้กับคน กลุ่มคนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้มีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ มีกรอบหลักในการดำเนินการเตรียมชุมชน 3 กิจกรรม ดังนี้

1. ทำความเข้าใจกับผู้นำชุมชน ผู้วิจัยประชุมชี้แจงเกี่ยวกับกรอบเงื่อนไขในการดำเนินงานวิจัยร่วมกัน และสานพลังภาคีการทำงานแบบมีส่วนร่วมสู่หมู่บ้านพึ่งตนเองเป็นสุขร่วมกับ ผู้ใหญ่บ้าน ประธานชุมชน กลุ่มองค์กร สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในวันที่ 10 ตุลาคม 2552 ณ ที่ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลโนนสว่าง ตำบลโนนสว่าง อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด
2. ค้นหาครอบครัวต้นแบบ ผู้วิจัยได้ดำเนินงานในการลงพื้นที่เพื่อทำความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมาย ในวันที่ 10 ตุลาคม 2552 โดยใช้เทคนิคการประชุมและการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการผ่านผู้นำชุมชนและตัวแทนกลุ่มองค์กรชุมชน ส่งผลให้เกิดความคุ้นเคยและนำไปสู่การเสาะหาและค้นหาครอบครัวต้นแบบทั้ง 5 ด้านผู้วิจัยเชิญประชุมสมาชิกภายในหมู่บ้านหนองสิมทั้งหมดและสอบถามถึงครอบครัวที่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมของส่วนรวมทั้ง 5 ด้าน ด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเรียนรู้ และด้านทรัพยากรธรรมชาติ ได้มา ด้านละ 2 ครอบครัว โดยใช้เกณฑ์ความถี่ของการเข้าร่วมกิจกรรมส่วนรวมเป็นหลักผลในการดำเนินการงานระยะนี้ให้ผู้วิจัยได้ ค้นหาผู้นำในการเปลี่ยนแปลงในหมู่บ้านที่เข้ามาขับเคลื่อนการทำงานให้เป็นไปตามแผนรวมทั้งหมด 10 คน และกลุ่มคนที่ร่วมสังเกตการณ์เปลี่ยนแปลงของชุมชนได้ผู้นำหมู่บ้าน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโนนสว่าง
3. ศึกษาการพึ่งตนเองของชุมชนหนองสิม ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพการพึ่งตนเองของบ้านหนองสิมที่ผ่านมามีว่าพึ่งตนเองได้อย่างไร โดยแบ่งระยะเวลาการพึ่งตนเองเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงแรก ปี พ.ศ. 2469-2475 ช่วงที่ 2 ปี พ.ศ. 2501 -2506 และช่วงปัจจุบัน 2549-2553 โดยการสัมภาษณ์คนเฒ่าคนแก่ภายในหมู่บ้าน และได้รวบรวมข้อมูลพื้นฐานของชุมชนบ้านหนองสิม เป้าหมายการแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนและกลุ่มองค์กร วันที่ 12 ตุลาคม 2552 โดยรอบด้านและสร้างความตระหนักด้วยการนำข้อมูลแผนแม่บทชุมชนของบ้านหนองสิม ตลอดจนจัดเวทีให้คนในชุมชนและกลุ่มองค์กรเป้าหมายได้เรียนรู้จักตนเองด้วยการวิเคราะห์ข้อมูล ปัญหา สาเหตุ และผลของปัญหา วางแผนประกอบกรวิจัยและกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาขีดความสามารถการพึ่งตนเองของชุมชน

ขั้นตอนที่สอง การสร้างแรงจูงใจ จิตสำนึก ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสร้างวิสัยทัศน์ เป็นการเรียนรู้ร่วมกันและพัฒนาของการมีส่วนร่วมในเบื้องต้นจนถึงขั้นการมีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจใน

การจัดทำแผนพัฒนางานควบคู่กับการพัฒนาขีดความสามารถพึ่งตนเองมีกรอบหลักในการดำเนินการสร้างแรงจูงใจ จิตสำนึก ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสร้างวิสัยทัศน์ มี 3 กิจกรรมได้แก่

1. สร้างแรงจูงใจและจิตสำนึกที่จะดำรงอยู่อย่างพอเพียงและพึ่งตนเองได้ ผู้วิจัยได้กระตุ้นให้ครอบครัวต้นแบบ เกิดแรงจูงใจที่จะใช้ชีวิตบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกัน โดยการประชุมทบทวนแผนการดำเนินงานของแต่ละครอบครัวเป้าหมาย เพื่อให้นำไปสู่การปฏิบัติจริงได้ และสอดคล้องกับความต้องการที่จะเรียนรู้ของสมาชิกพร้อมทั้งสามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนได้

2. สร้างวิสัยทัศน์การพัฒนาขีดความสามารถพึ่งตนเองของชุมชน ผู้วิจัยได้ส่งเสริมให้ครอบครัวต้นแบบกำหนดแนวทางในการทำงานที่ชัดเจน โดยการสร้างและยึดมั่นในวิสัยทัศน์ของชุมชนที่จะมาเรียนรู้การพัฒนาขีดความสามารถพึ่งตนเองที่เกิดขึ้นจากการระดมสมองระดมความคิดของสมาชิกและจัดให้มีที่พุดคุยกันทบทวนวิสัยทัศน์ของการทำงานที่เป็นจริง

3. สร้างความเข้าใจในกิจกรรมการพัฒนาขีดความสามารถพึ่งตนเองเอง โดยผู้วิจัยได้กระตุ้นให้กลุ่มองค์กรชุมชนและครอบครัวต้นแบบได้มีโอกาสเรียนรู้และการทำงานร่วมกันในการวางแผนและแนวทางในการพัฒนากิจกรรมที่ครอบครัวต้นแบบสนใจ

ขั้นตอนที่สาม การค้นหาปัญหาจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและจัดทำแผนพัฒนาขีดความสามารถพึ่งตนเองของชุมชนเป็นการค้นหาปัญหาของชุมชน โดยคนในชุมชนเองเมื่อได้ปัญหาแล้วนำปัญหาทั้งหมดจัดเรียง ลำดับความสำคัญของปัญหาแล้วสร้างตัวชี้วัดความสำเร็จของการแก้ปัญหาส่งเสริมแสวงหาความรู้และศึกษาดูงานเศรษฐกิจพอเพียงเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาขีดความสามารถพึ่งตนเอง มีรายละเอียดทั้งหมด 4 กิจกรรม ดังนี้

1. ค้นหาปัญหา เพื่อที่จะให้ได้ปัญหาที่เกิดจากชุมชนจริงจำเป็นจะต้องให้นักวิจัยชุมชนได้แสดงให้เห็นทราบถึงปัญหาที่แท้จริงของชุมชนว่าสาเหตุของการไม่สามารถที่จะพึ่งตนเองไม่ได้นั้นเกิดจากปัจจัยใดบ้างเพื่อนำปัญหาเหล่านั้นไปแก้

2. จัดลำดับความสำคัญของปัญหา เมื่อได้ปัญหามาแล้วจัดลำดับความสำคัญของปัญหาว่าปัญหาทั้งหลายทั้งปวงนั้นปัญหาอะไรมีความสำคัญมากที่สุดและปัญหาที่รองลงมามีอะไรบ้าง

3. จัดทำแผนกิจกรรมการพัฒนาขีดความสามารถพึ่งตนเองควบคู่กับการพัฒนาครอบครัวต้นแบบ ผู้วิจัยได้กระตุ้นให้ครอบครัวต้นแบบได้จัดทำแผนการพัฒนาขีดความสามารถพึ่งตนเองโดยนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

4. สร้างตัวชี้วัด ความสำเร็จของการพัฒนาขีดความสามารถพึ่งตนเอง ผู้วิจัยได้ส่งเสริมให้ครอบครัวต้นแบบกำหนดเป้าหมายในการดำเนินการให้ชัดเจน

ขั้นตอนที่สี่ ส่งเสริมแสวงหาความรู้ นำแผนไปปฏิบัติ สะท้อนและปรับปรุงแผนเพื่อให้บรรลุตัวชี้วัด มี 3 กิจกรรม ดังนี้

1. ส่งเสริมการแสวงหาความรู้ การพัฒนาขีดความสามารถพึ่งตนเองและศึกษาดูงานที่ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียง พ่อจันทิ ประทุมภา จังหวัดนครราชสีมา
2. นำแผนไปปฏิบัติดำเนินการนำร่องกิจกรรมการพัฒนาขีดความสามารถพึ่งตนเอง ควบคู่ไปกับกิจกรรม
3. สะท้อนผลและปรับปรุงแผนการพัฒนางานให้บรรลุตัวชี้วัด

ขั้นตอนที่ห้า ประเมินผลหลังดำเนินการ และประเมินผลอื่นๆ มี 2 กิจกรรม ดังนี้

1. ประเมินผลการดำเนินการ ก่อนการดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ และหลังดำเนินการ เพื่อให้แผนปฏิบัติการเกิดประโยชน์สูงสุดต่อกักขังและนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่แท้จริง ผู้วิจัยจึงจัดให้มีเวทีบทยทบทวนแผนการดำเนินการเพื่อให้การปรับตัวเข้ากับสภาพที่มีการเปลี่ยนแปลง
2. ประเมินผลอื่นๆ ตามประเภทเครื่องมือ เพื่อสรุปทเรียนและสะท้อนผลในการดำเนินการพัฒนารูปแบบขีดความสามารถพึ่งตนเอง

ขั้นตอนที่หก แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับครัวเรือน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ของชุมชน และถอดองค์ความรู้ มี 3 กิจกรรม ดังนี้

1. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับครัวเรือน ครัวเรือนได้นำเสนอผลของการดำเนินงาน เศรษฐกิจพอเพียง
2. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ของชุมชน ชุมชนเครือข่ายได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ของการดำเนินงาน
3. ถอดองค์ความรู้ สรุปผลการดำเนินงาน และความรู้ที่ได้จากรูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถพึ่งตนเอง

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถพึ่งตนเอง

6 ขั้นตอน

ระยะเตรียมชุมชน โดยมีแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถพึ่งพาตนเองควบคู่กับการพัฒนาชุมชน

ตารางที่ 4 แผนการจัดกิจกรรมการพัฒนาความสามารถพึ่งตนเอง ควบคู่กับการพัฒนาครอบครัวต้นแบบ
ขั้นตอนที่ 1 เตรียมชุมชน

วัน / เวลา / สถานที่	ขั้นตอนการดำเนินการ	วัตถุประสงค์	กิจกรรมในการดำเนินการ	อุปกรณ์ / เครื่องมือ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
10 ตุลาคม 2552 ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล โนนสว่าง	ขั้นตอนการดำเนินการ 1. ทำความเข้าใจกับผู้นำ ชุมชน กลุ่มเป้าหมาย (ผู้ใหญ่บ้าน อบต. ประชุม ชี้แจงการรับรู้การ ดำเนินการร่วมกันเบื้องต้น)	- เพื่อแนะนำและสร้างความ เข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน วิจัยร่วมกับผู้นำชุมชน	ประชุม สนทนา และ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เบื้องต้นในการทำวิจัย	- กระดาษ - ดินสอ ปากกา - เครื่องบันทึกเสียง - กล้องถ่ายรูป - แผนปฏิบัติการวิจัย	ผู้นำชุมชนผู้ใหญ่บ้าน อบต. และผู้ในกลุ่มต่างๆ รับรู้ ให้ ความสนใจ เข้าร่วมประชุม และแสดงความคิดเห็น
10 ตุลาคม 2552 ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล โนนสว่าง	2. ค้นหาครอบครัวต้นแบบ	ได้นักวิจัยชุมชนเพื่อร่วมใน การวิจัยร่วมกัน	- การประชุมเชิงปฏิบัติการ และเวทีการประชุมเสริมสร้าง ความรู้ให้กับทีมแกนนำ นักวิจัย - ส่งเสริมให้ทีมและแกนนำ นักวิจัยชุมชนได้เข้าใจบทบาท และหน้าที่ของตนเอง	- กระดาษ - ปากกา ดินสอ - เครื่องบันทึกเสียง - กล้องถ่ายรูป - แบบเก็บข้อมูลครอบครัว - แบบสอบถามบัญชี ครัวเรือน	- มีทีม และแกนนำนักวิจัย ชุมชน ตามจำนวนที่กำหนด แกนนำ นักวิจัยเข้าใจ ภารกิจ และงานที่ มอบหมายมีข้อมูลต่างๆ ใน ระดับกลุ่มและชุมชนที่เป็น จริง
12 ตุลาคม 2552 ที่บ้านหนองสิม	3. ศึกษาสภาพการ พึ่งตนเองของชุมชน โดย แบ่งออกเป็น 3 ยุค คือ 60 ปี 40 ปี และปัจจุบัน	เพื่อทราบข้อมูล การ พึ่งตนเองในยุคต่างๆ ที่ผ่าน มา เพื่อเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ เอื้อต่อการวิจัย	สนทนาประชาชน ใน ชุมชนยุคละ 3 คน	- กระดาษ - ปากกา ดินสอ - แบบสนทนาไม่มี โครงสร้าง - เครื่องบันทึกเสียง - กล้องถ่ายรูป	มีฐานข้อมูลสภาพการ พึ่งตนเองในอดีตและ ปัจจุบันที่สามารถนำไปสู่ การวางแผนดำเนินงานวิจัย

ตารางที่ 5 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบชีวิตความสามารถพึ่งตนเองของชุมชน ขั้นตอนที่ 2 สร้างแรงจูงใจ จัดสำนัก ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการสร้างวิสัยทัศน์

วัน / เวลา / สถานที่	ขั้นตอนการดำเนินการ	วัตถุประสงค์	กิจกรรมในการดำเนินการ	อุปกรณ์ / เครื่องมือ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
20-25 ตุลาคม 2552 ที่ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง พ่อจันทร์ที่ ประทุมมา	1. การสร้างแรงจูงใจ จัดสำนัก และการทำงานแบบมีส่วนร่วม - ประชุมเชิงปฏิบัติการ ทบทวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม	- เพื่อสร้างแรงจูงใจ และส่งเสริมเจตคติที่ดีในการทำงานแบบมีส่วนร่วมของครอบครัวต้นแบบและกลุ่มองค์กรชุมชนเป้าหมาย - การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	- ทำความเข้าใจกับนักวิจัยชาวบ้านเกี่ยวกับกรอบการดำเนินงานวิจัยอบรมที่ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียง พ่อจันทร์ที่ ประทุมมา เพื่อสร้างความเข้าใจกับนักวิจัยชาวบ้าน กลุ่มองค์กรชุมชนเป้าหมาย	- กระดาษ - ปากกา ดินสอ - เครื่องบันทึกเสียง - กล้องถ่ายรูป - แบบประเมิน - วิธีศึกรรณศึกษา ของ นาย มทิน จ.อุดรธานี มุ่งการเปลี่ยนแปลงพัฒนางานให้สำเร็จ	- นักวิจัยชาวบ้านกลุ่มองค์กรชุมชนมีเจตคติที่ดี และเข้าใจหลักการทำงานแบบมีส่วนร่วม - ทีมและแกนนำนักวิจัยเข้าร่วมกิจกรรม
20-25 ตุลาคม 2552 ที่ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง พ่อจันทร์ที่ ประทุมมา	2. สร้างวิสัยทัศน์ความเข้าใจ ใจความสามารถพึ่งตนเองในชุมชน - ประยุกต์ใช้เทคนิคระดมพลังสมอง AIC และ TOM ให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน วิสัยทัศน์ และแผนการปฏิบัติการชั่วคราว	- เพื่อสร้างวิสัยทัศน์ที่ดีในการดำเนินงาน และทราบข้อมูลการดำเนินงานปัญหาแนวทางในการแก้ไขและความต้องการในการพัฒนา รูปแบบชีวิตความสามารถพึ่งตนเอง - เพื่อสร้างวิสัยทัศน์ที่ดีในการดำเนินงาน และทราบข้อมูลการดำเนินงานปัญหาแนวทางในการแก้ไขและความต้องการในการพัฒนา รูปแบบชีวิตความสามารถพึ่งตนเอง	- การประชุมเชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม ในการวิจัย นักวางแผนการพัฒนาดิจิต ความสามารถพึ่งตนเองของชุมชน และกลุ่มองค์กรชุมชน โดยการร่วมแลกเปลี่ยนความรู้ เสนอความคิดเห็น ร่วมกันแบบมีส่วนร่วม	- กระดาษ - ปากกา ดินสอ - เครื่องบันทึกเสียง - กล้องถ่ายรูป - แบบสอบถามข้อมูลองค์กร	นักวิจัยชาวบ้านและกลุ่มองค์กรชุมชนมีเป้าหมายร่วมในการพัฒนาจิต ความสามารถพึ่งตนเองที่ชัดเจน

วัน / เวลา / สถานที่	ขั้นตอนการดำเนินการ	วัตถุประสงค์	กิจกรรมในการดำเนินการ	อุปกรณ์ / เครื่องมือ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
20-25 ตุลาคม 2552 ที่ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง พ่อนิพันธ์ที่ ประชุมภา	3. สร้างความเข้าใจในกิจกรรมการพัฒนาที่สามารถพึ่งตนเอง	- เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทในการดำเนินงาน และพัฒนาความรู้ความสามารถในการทำงานของทีมงานวิจัย	- กิจกรรมฝึกอบรมพัฒนาความรู้ในการดำเนินงานของทีมงานวิจัย - การประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจบทบาทในการทำงานของทีมงานวิจัยร่วมกับกลุ่มองค์กรชุมชนเป้าหมาย	- กระดาษ - ปากกา ดินสอ - เครื่องบันทึกเสียง - กล้องถ่ายรูป	- เกิดผู้นำในการเปลี่ยนแปลง (นักพัฒนารูปแบบที่ดีในระดัพื้นที่คอยขับเคลื่อนงานภายในกลุ่มองค์กรและชุมชน)

ตารางที่ 6 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบชีวิตความสามารถการพึ่งตนเองของชุมชน ขั้นตอนที่ 3 ค้นหาปัญหา จัดลำดับความสำคัญของปัญหา และจัดทำแผนพัฒนาชีวิตความสามารถการพึ่งตนเอง

วัน / เวลา / สถานที่	ขั้นตอนการดำเนินการ	วัตถุประสงค์	กิจกรรมในการดำเนินการ	อุปกรณ์ / เครื่องมือ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
10-11 พฤศจิกายน 2552 ที่ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง พ่อนันท์ที่ ประชุมภา	1. ค้นหาปัญหา 1.1 ครอบคลุมครัวเรือนแบบได้ แสดงความคิดเห็นถึงปัญหา ในสภาพปัจจุบันที่ทำให้ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ - ครอบคลุมครัวเรือนแบบนำปากกา เขียนถึงปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการพึ่งตนเอง	- เพื่อให้ได้ปัญหาจากคนในชุมชนจริง - รู้ถึงปัญหาในชุมชนบ้านหนองสิม	- การประชุมเชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วมกับนักวิจัย การพัฒนารูปแบบชีวิต ความสามารถการพึ่งตนเอง - นักพัฒนารูปแบบชีวิต ความสามารถการพึ่งตนเอง ได้แลกเปลี่ยนความรู้เสนอ แนวคิดที่ร่วมกันแบบมีส่วนร่วม	- กระดาษ - ปากกา ดินสอ - เครื่องบันทึกเสียง - กล้องถ่ายรูป	ทราบปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถการพึ่งตนเอง ของชุมชนบ้านหนอง สิมน จากคนภายในชุมชนเอง
10-11 พฤศจิกายน 2552 ที่ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง พ่อนันท์ที่ ประชุมภา	2. จัดลำดับความสำคัญ ของปัญหา 2.1 นักวิจัยชาวบ้านได้ ตั้งเคราะห์ถึงปัญหาที่มีความสำคัญ และต้องเร่งดำเนินการมีอะไรบ้าง โดยให้นำปัญหาที่สำคัญคิดไว้ที่ต้น ไม้มอบทุกซ์	เพื่อให้ได้ทราบถึง ปัญหาที่สำคัญว่ามีอะไรบ้าง	การประชุมเชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วมของนักวิจัย พัฒนารูปแบบชีวิต ความสามารถการพึ่งตนเอง	- กระดาษ - ปากกา ดินสอ - เครื่องบันทึกเสียง - กล้องถ่ายรูป	ปัญหาที่มีความสำคัญทั้ง ที่ควรเร่งดำเนินการแก้ปัญหา

วัน / เวลา / สถานที่	ขั้นตอนการดำเนินการ	วัตถุประสงค์	กิจกรรมในการดำเนินการ	อุปกรณ์ / เครื่องมือ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
10-11 พฤศจิกายน 2552 ที่ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง พงษ์อินทร์ที่ ประทุมธานี	3. จัดทำแผนการพัฒนา รูปแบบจิตอาสาสมัครการพึ่งตนเอง -นักวิจัยชาวบ้าน ได้ร่วมกันจัดทำแผนร่วมกันแบบมีส่วนร่วม -ข้อตกลงในการทำงานร่วมกันตลอดแผน	เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานและขั้นตอน การติดตามประเมินผล ความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมการพึ่งพาตนเอง	ประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันแบบมีส่วนร่วม	-กระดาษ ปากกา ดินสอ - เครื่องบันทึกเสียง - กล้องถ่ายรูป	มีแผนการพัฒนาการดำเนินงาน
20 พฤศจิกายน 2552 ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลสีเหล็ก อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด	4. สร้างตัวชี้วัดความสำเร็จของการพัฒนารูปแบบจิตอาสาสมัครการพึ่งตนเอง	เพื่อสร้างตัวชี้วัดความสำเร็จในการดำเนินงานของทีมวิจัยและทบทวนแผนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพในระยะต่อไป	การประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ของนักวิจัยภาคพัฒนาจิตอาสาสมัครการพึ่งตนเอง โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เสนอความคิดเห็นแบบมีส่วนร่วม	-กระดาษ -กระดาษ ปากกา ดินสอ - กล้องถ่ายรูป - เครื่องบันทึกเสียงแบบประเมิน	มีการนำตัวชี้วัดความสำเร็จไปใช้ในการพัฒนาคน และองค์กร

ตารางที่ 7 แผนการจัดกิจกรรมการพัฒนาในรูปแบบชีวิตความสามารรถการพึ่งตนเองของชุมชน ขั้นตอนที่ 4 ส่งเสริมแสวงหาความรู้ ดำเนินการนำร่อง
ใช้กิจกรรม ปรับปรุงพัฒนางาน สรุบทบทวนแผนกิจกรรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้

วัน/เวลา / สถานที่	ขั้นตอนการดำเนินการ	วัตถุประสงค์	กิจกรรมในการดำเนินการ	อุปกรณ์ / เครื่องมือ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
23-24 พฤศจิกายน 2552 ที่ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง บ้านพ่อจันทิ ประทุมมา จ. นครราชสีมา	1. ส่งเสริมการแสวงหา ความรู้การพัฒนาชีวิต ความสามารถการพึ่งตนเอง และศึกษาดูงานที่ศูนย์ เศรษฐกิจพอเพียงพ่อจันทิ ที่ ประทุมมา จ. นครราชสีมา	เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้จาก ภายนอกที่สำคัญส่งผลต่อการสร้างแรงจูงใจ จัดทำนิเทศความตระหนักของการ พัฒนาจิตตภาพสามารถการ พึ่งตนเองกลุ่มองค์กรชุมชน	ศึกษาความรู้ภายนอกองค์กร จากชุมชนท้องถิ่น ในระดับ หมู่บ้าน ตำบล และจังหวัด - ศึกษาดูงานการพึ่งพา ตนเองของกลุ่มองค์กรที่มี ประสิทธิภาพจากภายนอก จังหวัด	แบบประเมินผลของ การศึกษาดูงาน - กระดาษ - ปากกา ดินสอ - เครื่องบันทึกเสียง - กล้องถ่ายรูป	นักวิจัยชาวบ้านมีความรู้ใน หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และนำหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
10 ธันวาคม 2553 บ้านหนองถิม ตำบล โนนสว่าง อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด	2. ดำเนินการนำร่องใช้ กิจกรรมการพัฒนาในรูปแบบ ชีวิตความสามารรถการ พึ่งตนเองในชุมชนควบคู่กับ กิจกรรมพัฒนางานของกลุ่ม	- เพื่อทดลองใช้รูปแบบการ พัฒนาจิตตภาพสามารถการ พึ่งตนเองของชุมชนใน ระยะเริ่มต้นในการพัฒนา กิจกรรมสำคัญเป้าหมายตาม ความสนใจ และต้องการที่ เป็นจริง	- การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของนักวิจัยครอบครัว ต้นแบบชุมชนเป้าหมายในการ ทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาที่ ความสามารถการพึ่งตนเอง ที่ พัฒนาร่วมกับ กลุ่มองค์กร ชุมชนเป้าหมายที่เป็นจริง และ ส่งผลต่อการพัฒนาความรู้ ของกลุ่มองค์กรชุมชน	- กระดาษ - ปากกา ดินสอ - เครื่องบันทึกเสียง - กล้องถ่ายรูป	- มีรูปแบบการพัฒนาจิต ความสามารถการพึ่งตนเอง กลุ่มองค์กรชุมชนฉบับร่างที่ มีความสอดคล้องและความ เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

วัน / เวลา / สถานที่	ขั้นตอนการดำเนินงาน	วัตถุประสงค์	กิจกรรมในการดำเนินงาน	อุปกรณ์ / เครื่องมือ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
28 มกราคม 2553 ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบล โนนสว่าง	3. สะท้อนผลและปรับปรุงพัฒนางานให้บรรลุตัวชี้วัด	- เพื่อประเมินผลการดำเนินงานให้บรรลุตัวชี้วัด	- การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม โดยให้สมาชิกกลุ่มทุกคนได้ประเมินตนเองและประเมินการดำเนินงานของกลุ่มเพื่อให้ไปสู่การประเมินและพัฒนาเป็นจริงและเหมาะสม	-แบบประเมินตัวชี้วัด รายบุคคลและกลุ่ม	- รายบุคคลและกลุ่มได้รับ การประเมินแบบมีส่วนร่วมตามตัวชี้วัด - นำตัวชี้วัดที่ไม่บรรลุมาปรับปรุงพัฒนา

ตารางที่ 8 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบจิตความสามารถพึ่งตนเองของชุมชน ขึ้นตอนที่ 5 ประเมินผลรูปแบบการพัฒนา
จิตความสามารถพึ่งตนเองก่อน ระหว่าง และหลังการดำเนินการ

วัน / เวลา / สถานที่	ขั้นตอนการดำเนินการ	วัตถุประสงค์	กิจกรรมในการดำเนินการ	อุปกรณ์ / เครื่องมือ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
5 เมษายน 2553 ที่ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลโนนสว่าง	1. ประเมินผลความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบจิตความสามารถพึ่งตนเอง	- เพื่อประเมินผลความพึงพอใจกิจกรรมที่เด่นจากภายนอกที่ส่งผลต่อการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของตนเอง - ทบทวนการดำเนินงานวิจัยในระยะต่อไป กับกลุ่มองค์กรชุมชน	การประชุมเชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วมของนักวิจัย นักจัดการความรู้และกลุ่ม องค์กรชุมชน โดยความร่วมมือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เสนอ ความคิดเห็นร่วมกันแบบมี ส่วนร่วม	- กระดาษ - ปากกา ดินสอ - เครื่องบันทึกเสียง - กล้องถ่ายรูป	- องค์กรชุมชนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้มาสร้างประโยชน์กับกลุ่มองค์กรที่สอดคล้องกับกลุ่มบริบทชุมชนและมีกิจกรรมที่ดีและเป็นจริง - มีความเข้าใจแผนในการดำเนินงานวิจัยในส่วนที่เหลือ
5 เมษายน 2553 ที่ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลโนนสว่าง อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด	2. ประเมินผลอื่น ๆ ตามประเภทเครื่องมือ	- เพื่อสรุปบทเรียนและสะท้อนผลในการดำเนินการพัฒนาแบบจิตความสามารถพึ่งตนเองกลุ่มองค์กรชุมชน และทบทวนแผนการพัฒนาเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม	- เวิร์คช็อปตนเองแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น และสะท้อน ผลการดำเนินงานร่วมกัน ในของชุมชน เครือข่ายและ นำเสนอผลการดำเนินงาน ออกสู่ภายนอกเผยแพร่ผล การดำเนินงานออกสู่วง กว้างการจัดนิทรรศการและ การแถลงข่าวสู่ภายนอก	- กระดาษ - ปากกา ดินสอ - เครื่องบันทึกเสียง - กล้องถ่ายรูป	- กลุ่มองค์กรชุมชนมีความรู้ในการดำเนินงานพัฒนาจิตความสามารถมากขึ้นและสามารถนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาการดำเนินงานจัดการความรู้กลุ่มองค์กรตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 9 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบจิตวิทยาตนเองของชุมชน ขึ้นตอนที่ 6 แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับครัวเรือน
แลกเปลี่ยนเรียนรู้ของชุมชน ถอดองค์ความรู้ และประเมินความพึงพอใจในการดำเนินงาน

วัน / เวลา / สถานที่	ขั้นตอนการดำเนินการ	วัตถุประสงค์	กิจกรรมในการดำเนินการ	อุปกรณ์ / เครื่องมือ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
23 พฤษภาคม 2553 สถาบันวิจัยวลัยรุกข์ เวช อำเภอนาดูน	1. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับ ครัวเรือน	- เพื่อขยายความรู้ในผู้ ครอบครัวอื่นต่อไป	การประชุมเชิงปฏิบัติการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้	- กระดาษ - ปากกา ดินสอ - เครื่องบันทึกเสียง - กล้องถ่ายรูป	ทุกคนครบถ้วนวิจัย ชาวบ้านได้รู้ถึงปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินงาน
23 พฤษภาคม 2553 สถาบันวิจัยวลัยรุกข์ เวช อำเภอนาดูน	2. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่าง ชุมชน	ชุมชนเครือข่ายได้เสนอการ ดำเนินงานภายใต้ปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	- การประชุมแบบมีส่วนร่วม ของเครือข่าย	- กระดาษ - ปากกา ดินสอ - เครื่องบันทึกเสียง - กล้องถ่ายรูป	ชุมชนเครือข่ายได้รับ ประสบการณ์จากการ ดำเนินงานของชุมชนอื่น
27 พฤษภาคม 2553	3. ถอดองค์ความรู้	สรุปองค์ความรู้ที่ได้ จากการดำเนินงาน	- เวทีระดมสมอง แลกเปลี่ยนความคิดเห็น สะท้อนผลการ ดำเนินงานร่วมกัน	- กระดาษ - ปากกา ดินสอ - เครื่องบันทึกเสียง - กล้องถ่ายรูป	- ทีมวิจัยและกลุ่มองค์กร ชุมชนมีรูปแบบการ จัดการความรู้ที่มีความ เหมาะสมกับบริบทของ ชุมชน

การวิจัยระยะที่ 3

การทดลองใช้ ประเมินผลการพัฒนาขีดความสามารถพึ่งตนเองของชุมชน

1. หมู่บ้านที่ทดลอง

หมู่บ้านที่ทดลองในการวิจัยในระยะที่ 3 คือ บ้านหนองสิม หมู่ที่ 11 ตำบลโนนสว่าง อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้เลือกหมู่บ้านดังกล่าวเป็นหมู่บ้านทดลองใช้กลยุทธ์การพัฒนาขีดความสามารถพึ่งตนเองระดับหมู่บ้าน ด้วยเหตุผลดังนี้

- 1.1 เป็นหมู่บ้านที่ต้องการจะทดลอง
- 1.2 เป็นหมู่บ้านที่ไม่ผ่านเกณฑ์ ด้านการเรียนรู้ของ ตำบลโนนสว่าง
- 1.3 มีความพร้อมในด้านบุคลากรที่มีความต้องการ และตั้งใจจริงที่จะทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถพึ่งตนเองระดับหมู่บ้าน
- 1.4 สถานที่ไม่ไกลเกินไป เนื่องจากต้องมีการติดตามการใช้รูปแบบดังกล่าวในการพัฒนาขีดความสามารถพึ่งตนเองในระดับหมู่บ้าน ภายใน 4 เดือน เพื่อให้ชาวบ้านเข้าใจ และสามารถดำเนินการได้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถามข้อมูลรายครัวเรือน ซึ่งประกอบด้วย ชุดที่ 1 ข้อมูลครอบครัว และชุดที่ 2 รายรับรายจ่าย

2.2 แบบประเมินความสำเร็จของตัวชี้

2.3 บันทึกผลก่อนปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาขีดความสามารถพึ่งตนเอง

(Before Action Review : BAR)

2.4 บันทึกผลระหว่างปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาขีดความสามารถพึ่งตนเอง

(During Action Review : DAR)

2.5 บันทึกผลหลังการปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาขีดความสามารถพึ่งตนเอง

(After Action Review :AAR)

2.6 แบบประเมินความพึงพอใจในการดำเนินการพัฒนาขีดความสามารถพึ่งตนเอง

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถามข้อมูลรายครัวเรือน พัฒนามาจากแบบสอบถาม การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้องค์กรชุมชน ของ ฉลาด จันทรมบัติ (2550 : 281-286)

3.1.1 กำหนดประเด็นในการเก็บข้อมูลเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนและพัฒนา การลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้คนในชุมชนได้รู้จักตนเอง รู้จักทรัพยากรและสามารถจัดการทรัพยากรขั้นพื้นฐานได้ มีกรอบประเด็น 2 ส่วนหลัก ส่วนที่ 1 ศักยภาพของชุมชน ได้แก่ ข้อมูลสมาชิกภายในครอบครัว ข้อมูลดิบ ข้อมูลทรัพยากรสัตว์เลี้ยงภายในครอบครัว รายได้ประจำและรายจ่ายอื่น ๆ รายจ่ายทั้งสิ้นเปลืองและหนี้สิน สถานภาพทางสังคมในชุมชน ปัญหาและความต้องการของครอบครัว ปัญหาและความต้องการที่จะพัฒนา ส่วนที่ 2 คือ บัญชีสำรวจข้อมูลรายได้ประจำวันของครัวเรือนและบัญชีสำรวจรายจ่ายประจำวันของครัวเรือน

3.1.2 นำแบบสอบถามไปให้คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบและนำมาปรับปรุงแก้ไข หลังจากนั้นผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงทางเนื้อหาและโครงสร้างโดยผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม ผลปรากฏว่าผู้เชี่ยวชาญได้เห็นชอบกับแบบสอบถามดังกล่าวว่าครอบคลุมประเด็นที่ต้องการจะศึกษา

3.1.3 นำแบบสอบถามข้อมูลรายครัวเรือนมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ

3.1.4 จัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 การสนทนากลุ่มตามประเด็นกรอบตัวชี้วัดความสำเร็จที่ส่งผลต่อการพัฒนาขีดความสามารถการพึ่งตนเองของชุมชนเพื่อสำรวจศักยภาพขีดความสามารถของชุมชน

3.3 แบบบันทึกผลก่อนการปฏิบัติการกิจกรรมการพัฒนาขีดความสามารถการพึ่งตนเอง (Before Action Review : BAR) เป็นการถอดบทเรียนและประยุกต์ใช้ในการติดตามประเมินผลภายในของ ฉลาด จันทรสุมบัติ (2550 : 299)

3.4 แบบบันทึกระหว่างปฏิบัติการกิจกรรมขีดความสามารถการพึ่งตนเอง (During Action Review : DAR) เป็นการถอดบทเรียนและประยุกต์ใช้ในการติดตามประเมินผลในการประเมินระหว่างการปฏิบัติงานภายในของ ฉลาด จันทรสุมบัติ (2550 : 300)

3.5 แบบบันทึกผลหลังการปฏิบัติการกิจกรรมขีดความสามารถการพึ่งตนเอง (After Action Review : AAR) เป็นการบันทึกผลการปฏิบัติการกิจกรรมขีดความสามารถการพึ่งตนเองภายในของ ฉลาด จันทรสุมบัติ (2550 : 301) ถือเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้หลังการปฏิบัติงานสรุปบทเรียนจากประสบการณ์ และการเรียนรู้ภายหลังการปฏิบัติงาน คือ การประชุมทบทวนงานซึ่งผู้วิจัยได้เลือกใช้ตามประเด็น โดยจัดทำเป็นคู่มือเพื่อใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สร้างความ

เข้าใจตรงกัน ซึ่งชุดความรู้ในการส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถการพึ่งตนเองดังกล่าวได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงทางเนื้อหาและโครงสร้าง โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดียวกันกับที่ประเมินแบบสอบถามข้อมูลรายครัวเรือน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข มีทั้งหมด 6 ประเด็น คือ 1) เราวางแผนกันไว้อย่างไร อะไรคือจุดมุ่งหมายของการปฏิบัติการ 2) เมื่อเราทำการพัฒนาไปแล้วระยะหนึ่ง สิ่งใดเกิดขึ้น สิ่งใดเป็นไปตามแผนที่วางไว้/ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น 3) สิ่งใดไม่เป็นไปตามที่วางไว้/ทำไมเป็นเช่นนั้น 4) เรามีปัญหาอะไร 5) เราน่าจะทำสิ่งใดให้ดีขึ้นกว่าเดิมได้บ้าง 6) ในการดำเนินการครั้งต่อไปสิ่งใดที่เราจะปฏิบัติแตกต่างไปจากครั้งที่ผ่าน ๆ มาบ้าง และจัดพิมพ์เพื่อใช้ในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล

3.6 แบบประเมินความพึงพอใจการดำเนินกิจกรรมการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ขององค์กรชุมชน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (ฉลาด จันทรสมบัติ, 2550 : 301-305)

3.6.1 ศึกษาแบบประเมินการจัดการองค์กร (The Knowledge Management Assessment Tool : KMAT) (บุญดี บุญเจริญกิจ และคณะ 2547 : 157-179) แล้วพิจารณาคัดเลือกประเด็นหลักมาใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชน มี 5 ด้าน คือ 1) กระบวนการจัดการความรู้ 2) ภาวะผู้นำในการจัดการความรู้ 3) วัฒนธรรมองค์กรจัดการความรู้ 4) เทคโนโลยีในการจัดการความรู้ และ 5) การวัดผลการจัดการความรู้

3.6.2 สร้างแบบประเมินความพึงพอใจการดำเนินการจัดกิจกรรมรูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถการพึ่งตนเองของชุมชน มีทั้งหมด 36 ข้อ

3.6.3 นำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริงแล้วนำมาตรวจให้คะแนน วิเคราะห์หาคุณภาพแบบประเมินการดำเนินการ วิเคราะห์หาอำนาจแจกแจงรายชื่อโดยใช้ Item total correlation มีค่าอยู่ระหว่าง 0.43 ถึง 0.76 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 แล้วจัดพิมพ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 แบบสอบถามข้อมูลรายครัวเรือน ก่อนเก็บข้อมูลรายครัวเรือนโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้ประชุมชี้แจงการเก็บรวบรวมข้อมูลตามประเด็นให้แก่ครอบครัวต้นแบบในชุมชนพื้นที่เป้าหมายได้จนเป็นที่เข้าใจแล้วให้ผู้ช่วยผู้วิจัยที่เป็นนักวิจัยชาวบ้านได้เก็บข้อมูลรายครัวเรือนเป็นเวลา 10 วัน แล้วนำข้อมูลที่เก็บได้มาร่วมกันสรุปวิเคราะห์ตามประเด็นรายพื้นที่เป้าหมาย และนำข้อมูลดังกล่าวใช้เรียนรู้ในการจัดทำแผนแม่บทชุมชน

4.2 แบบประเมินความสำเร็จของตัวชี้วัด เป็นการประเมินความสำเร็จของโครงการ ทั้ง 12 โครงการ

4.3 แบบบันทึกก่อนการดำเนินงาน เป็นการสำรวจสภาพพื้นที่เป้าหมายก่อนที่จะดำเนินการ

4.4 แบบบันทึกระหว่างการปฏิบัติงาน เป็นการบันทึกการดำเนินงานระหว่างกำลังดำเนินงาน

4.5 แบบบันทึกผลหลังการปฏิบัติการ (After Action Review) เก็บรวบรวมข้อมูลหลังการจัดกระบวนการเรียนรู้ การสรุปบทเรียน ในแต่ละครั้งกับครอบครัวต้นแบบและองค์กรชุมชนเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนและไม่กำหนดไว้ในแผน รวมทั้งหมด 3 ครั้ง เพื่อดูความก้าวหน้าของผู้อำนวยความสะดวก ผู้ปฏิบัติงานกลุ่ม ผู้จัดบันทึก ผู้ประสานงานและสมาชิกกลุ่มองค์กรชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

4.6 แบบประเมินความพึงพอใจในการดำเนินรูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถการพึ่งตนเองของชุมชนซึ่งผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลหลังการดำเนินกรวิจัยจำนวน 1 ครั้ง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

5.1.1 จำนวนค่าความถี่ และร้อยละของคำถามแต่ละข้อ

5.1.2 จำนวนค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.2 การวิเคราะห์ตัวชี้วัดความสำเร็จของกลยุทธ์การพัฒนาขีดความสามารถการพึ่งตนเองของชุมชน ประเมินการดำเนินงานในการจัดการรูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถการพึ่งตนเอง และประเมินความพึงพอใจในการจัดการรูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถการพึ่งตนเองโดยสรุปเป็นประเด็นย่อยแล้วสรุปภาพรวมในลักษณะของมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

6. สถิติที่ใช้

สถิติที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้

6.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 99)